

Sundhedsminister Bertel Haarder
Sundhedsstyrelsen
Folketingets Sundhedsudvalg
Miljøminister Karen Ellemann
Miljøstyrelsen
Folketingets Miljøudvalg
Minister for Videnskab, Teknologi og Udvikling Charlotte Sahl-Madsen
IT- og Telestyrelsen

København, den 12. september 2011

Kære ministre, styrelser og udvalg.

Som I ved opgraderede WHO's International Agency for Research on Cancer IARC d. 31. maj 2011 kræftfaren fra elektromagnetisk stråling fra radiofrekvent baseret telekommunikationsudstyr til Gruppe 2B "muligt kræftfremkaldende for mennesker", ligesom WHO i 2001 klassificerede lavfrekvent el. Hermed har WHO placeret mobiltelefoner, mobilmastesendere, WiFi, WiMax, trådløse DECT telefoner, babyalarmer, "smart meters" etc., etc. i samme kræft-fremkaldende gruppe som bly, DDT og dioxin.

WHO/IARC uddyber, at den øgede risiko for hjernekræft og andre kræftformer drejer sig om

- *"arbejds-mæssige eksponeringer i forbindelse med radar og mikrobølger*
- *miljømæssige eksponeringer i forbindelse med transmission af radio, TV og trådløse telekommunikationssignaler*
- *personlige eksponeringer i forbindelse med brug af trådløse telefoner".*

Trusselsbilledet for de helbredsmæssige virkninger af radiofrekvent baserede teknologier er dermed bragt op på et endnu alvorligere niveau, selv om der har været mange advarselslamper, der har lyst rødt i lang tid før. Disse advarselslamper har I ansvarlige danske myndigheder imidlertid systematisk overhørt og fortiet, og dermed har I i mange år svigtet den danske befolkning eklatant i forhold til jeres ansvar for at beskytte borgerne, herunder de el-overfølsomme.

EHS Foreningen af el-overfølsomme har sendt mange breve til jer med anmodning om at anerkende el-overfølsomme borgeres funktionshandikap og beskytte dem mod elektromagnetiske felter, men hver gang er vi blevet negligeret, overhørt, betvivlet og spist af med fagligt ukvalificerede og usande påstande eller simpelthen ignoreret.

Vi sendte således brev til Sundhedsminister Bertel Haarder d. 28. marts 2010, men vi har ikke fået svar.

Vi fik det svar fra Miljøminister Karen Ellemann, v. Miljøstyrelsen, Rikke Holmberg d. 21. april 2010, at det er Sundhedsministeriet og IT- og Telestyrelsen, der varetager Danmarks miljøpolitik, hvad angår elektromagnetiske felters effekt på miljøet og menneskers sundhed.

Vi fik svar fra Videnskabsminister Charlotte Sahl-Madsen d. 2. maj 2011, som henviser til Sundhedsstyrelsens oplysning, at *"Sundhedsstyrelsen ikke kan bekræfte, at der skulle være fagligt belæg i uvildige udenlandske videnskabelige undersøgelser for påstanden om store skadevirkninger ved langtidsbestråling med mikrobølger"*. Denne vurdering 29 dage før WHO opgraderer kræftfaren fra elektromagnetisk stråling er så himmelråbende, at alle vist kan se det, og man kan roligt konkludere, at WHO har overrulet Sundhedsstyrelsen.

For WHO har nemlig vurderet det direkte modsatte, at der i højeste grad er fagligt belæg i uvildige udenlandske videnskabelige undersøgelser for store skadevirkninger ved langtidsstråling, ikke kun personligt og arbejdsmæssigt, men også miljømæssigt fra telekommunikationssignaler (mobilmaster, trådløse DECT-telefon sendere, WiFi, WiMax, radio og TV, etc.). De danske sundhedsmyndigheder har altså vurderet helt forkert.

Endelig fik vi svar fra IT- og Telestyrelsen d. 8. juni 2011 vedrørende Europarådets resolution d. 27. maj 2011 "De Potentielle Farer ved Elektromagnetiske Felter og Deres Effekt på Miljøet" <http://assembly.coe.int/Mainf.asp?link=/Documents/AdoptedText/ta11/eRES1815.htm>, og vi er glade for, at IT- og Telestyrelsen så klart og tydeligt tilkendegiver, at de danske myndigheder *"følger Europarådets anbefalinger, hvis de er konforme med EU's regler"*. For Europarådet understreger med syvtommersøm, at for at undgå alvorlige sundhedsmæssige og økonomiske konsekvenser som følge af faren ved elektromagnetiske felter, skal forsigtighedsprincippet, som er hjørnестenen i EU's miljøpolitik, respekteres. Vedhæftet Europarådets resolution oversat til dansk.

Det er en glædelig nyhed, at de danske myndigheder langt om længe vil implementere forsigtighedsprincippet i Danmark. For I har i mange år fortiet oplysninger om andre risici end dem, der var fastsat i forhold til termiske effekter på kort sigt og således tilsidesat forsigtighedsprincippet. Dermed har I udsat den danske befolkning for alvorlige sundhedsrisici.

Vi er nødt til at gøre opmærksom på, at det ikke kun er Europarådet, men også Europa-Parlamentet, der allerede d. 4. september 2008 angav, at de gældende grænseværdier for elektromagnetisk stråling må sænkes af hensyn til forsigtighedsprincippet. Det gjorde Parlamentet på baggrund af BioInitiative Rapporten (www.bioinitiative.org) og de over 2.000 samlede videnskabelige undersøgelser, den bygger på, som dokumenterer ikke-termiske biologiske negative helbredseffekter som følge af elektromagnetiske felter. Også Det Europæiske Miljøagentur EEA har peget på nødvendigheden af at implementere forsigtighedsprincippet.

Hvis der skulle være tvivl om, hvad forsigtighedsprincippet går ud på, har Europa-Kommissionen udstukket retningslinjer for, hvordan det skal anvendes. Herunder at der skal foretages en risikovurdering, hvor graden af videnskabelig usikkerhed skal angives så nøjagtigt som muligt. Denne risikovurdering er endnu ikke foretaget af de danske myndigheder. Risikovurderingen er

beskrevet i Europarådets resolution d. 27. maj 2011 i pkt. 5, 6, 8.2.1., 8.2.2. og i det forklarende memorandum pkt. 21, 64, 66 og 67.

Vi skal også minde om, at Europa-Parlamentet igen d. 1. april 2009 bad medlemslandene om at tage forholdsregler i forhold til sundhedsmæssige risici som følge af elektromagnetisk stråling og udstak forholdsregler i 28 indsatsområder. Herunder beskytte børn og unge og *”som Sverige anerkende de el-overfølsomme som handikappede, så de kan opnå tilstrækkelig beskyttelse og lige muligheder”*, bl.a. ved at oprette strålingsfri områder. Men det nægter IT- og Telestyrelsen d. 8. juni 2011 at rette sig efter.

Europarådet opfordrer til at oprette strålingsfri områder bl.a. i punkt 66, hvor også referencen til Europa-Parlamentet fremgår. Beskyttelse af børn, teenagere og unge i den fødedygtige alder omtales i pkt. 8.1.3., 8.3.1., 8.3.2., 8.3.3., og i det forklarende memorandum 9 og 11. De el-overfølsomes situation og beskyttelse af dem i pkt. 8.1.4., og i det forklarende memorandum 6, 7, 21, 22, 40, 42, 43, 59 og 60.

WHO har nu korrigeret Sundhedsstyrelsen og Videnskabsminister Charlotte Sahl-Madsens påstand, at *”regeringens holdninger på dette område bygger ikke på uvidenhed, men tværtimod på faglige vurderinger af den forskning der er på området”*, idet WHO helt har desavoueret disse danske vurderinger. Det har WHO, fordi den danske regerings vurderinger bl.a. bygger på, at Sundhedsstyrelsen i Notat d. 9. oktober 2007 tilsidesatte BioInitiative Rapporten som partisk og fagligt useriøs – den selv samme BioInitiative Rapport, som Europa-Parlamentet, EEA og Europarådet anser for yderst alvorlig og fagligt særdeles kompetent, og som bl.a. ligger til grund for deres beslutninger og henstillinger om at beskytte borgerne, herunder specifikt sårbare grupper.

En af disse, i Sundhedsstyrelsens optik *”partiske”* og *”fagligt useriøse forskere”*, er den internationalt højt anerkendte kræftforsker Lennart Hardell, hvis banebrydende, uafhængige forskning af hjernekræft og andre kræftformer forårsaget af elektromagnetisk stråling fra mobiltelefoni, netop var udslagsgivende for, at WHO d. 31. maj 2011 opgraderede kræftfaren fra elektromagnetisk stråling fra radiofrekvent baseret telekommunikationsudstyr.

Sundhedsstyrelsen har altså tilladt sig – helt uhørt – at se bort fra 2.000 forskningsresultater, som dokumenterer negative helbredseffekter som følge af elektromagnetiske felter, herunder BioInitiative rapportens forfatteres egen forskning, som Europa-Parlamentet og Europarådet og nu også WHO anerkender som særdeles fagligt relevant.

Disse forskningsresultater dokumenterer imidlertid ikke kun kræft, men også andre skadevirkninger som følge af eksponering for elektromagnetiske felter, men det har de danske sundhedsmyndigheder også ignoreret.

Det gælder bl.a. adfærdsproblemer (ADHD) hos børn. En meget stor dansk/amerikansk epidemiologisk undersøgelse iværksat af WHO fra 1996-2002 af 13.000 danske børn af danske mødre har således dokumenteret, at danske børn, hvis mor brugte mobiltelefon under

graviditeten, havde 54 % øget risiko for at få adfærdsforstyrrelser (ADHD). Af de 30 %, hvor børnene selv også brugte mobiltelefon i den tidlige barndom op til 7 års alderen, havde 80 % øget risiko for at få ADHD, når de når skolealderen.¹

Af de i dag over 25.000 danske børn, der er diagnosticeret med ADHD, er en stor del altså hjerneskadede af mobiltelefoni som fostre og små børn. I stedet for at advare gravide kvinder og småbørnsforældre og forebygge, at stadigt flere danske børn bliver hjerneskadet af mobiltelefoni, har sundhedsmyndighederne fortiet denne alarmerende undersøgelse og kynisk set stiltiende til, mens stadig flere hjerneskadede børn indrulleres i psykiatrien til psykofarmakologisk behandling med ritalin, som også forårsager hjerneskader på langt sigt og deres helbred således er ødelagt for livstid.

Sundhedsmyndighederne fortier også, at mange af de "uforklarlige" symptomer så som smerter, svimmelhed, hovedpine, stress, koncentrationsbesvær osv., som alle er el-overfølsomheds-symptomer, og som 300.000 danskere lider af, kan skyldes eksponering for elektromagnetisk stråling, hvilket også er dokumenteret i uvildig udenlandsk videnskabelig forskning. I stedet ser sundhedsmyndighederne stiltiende til, når også disse syge mennesker diagnosticeres psykiatrisk som lidende af såkaldte 'funktionelle lidelser', som visse psykiatere påstår kan kureres med kognitiv terapi, uden baggrund i nogen som helt valid videnskabelig dokumentation.

Det forties også, at mange af de over 400.000 danskere, der er i medicinsk behandling for depression, samt mange ud af hver 3. dansker, der ikke kan sove, er syge på grund af elektromagnetisk stråling. Det er også dokumenteret i uvildig udenlandsk videnskabelig forskning, at elektromagnetisk stråling forårsager søvnforstyrrelser og depression.

Sundhedsmyndighederne ser altså stiltiende til, når alle disse mange danskere henvises til psykiatrisk behandling i stedet for at implementere forsigtighedsprincippet og forebygge, at de bliver syge. For sundhedsmyndighederne ved udmærket, at alle disse helbredsproblemer har taget rasende fart under udrulningen af den trådløse telekommunikationsteknologi de sidste 20 år, ligesom de ved, at det er videnskabeligt dokumenteret, at elektromagnetisk stråling forårsager alle disse symptomer og skader, og at op til 10 % af befolkningen er el-overfølsomme i et eller andet omfang. I stedet har sundhedsmyndighederne valgt at mørklægge det, og det gælder også stråling fra mobilsendemaster i nærheden af boliger, som det fremgår af Europarådets resolution pkt. 57, 58 og 59.

Hvad angår de alvorligst ramte el-overfølsomme, herunder de fleste af vores medlemmer, er Sundhedsstyrelsens påstand, at der *"ikke skulle være belæg i uvildige udenlandske videnskabelige undersøgelser om skadevirkninger ved langtidsbestråling med mikrobølger"* også en påstand mod bedre vidende.

¹ Divan HA, Kheiferts L, Obel C, Olsen J: Prenatal and postnatal exposure to cell phone use and behavioral problems in children, Epidemiology 2008, Jul 19 (4), 523-8.

For det første er "Mikrobølgesyndromet", som i dag kaldes EHS eller SIEMF og på dansk el-overfølsomhed, udforsket og beskrevet i forskning udført af det amerikanske militær samt af russiske forskere helt tilbage til 1930'erne og frem. Det fremgår af Europarådets resolution i det forklarende memo pkt. 6 + 7.

For det andet beskriver Biolnitiative Rapporten fra 2007, at der er en mængde nyere videnskabelig dokumentation for, at både lavfrekvente og radiofrekvent baserede elektromagnetiske felter kan forårsage el-overfølsomhed.

For det tredje dokumenterer endnu nyere forskning, at el-overfølsomme har

- signifikant højere membranlækage, når man måler deres huds ledningsevne. Denne lækage kortslutter det naturlige elektriske potentiale og trigger nerveimpulser til hjernen (Eltiti et al 2007)
- dysfunktion af skjoldbruskkirtlen, leveren og kronisk inflammatoriske processer dokumenteret ved blodprøver (Dahmen 2009)
- højere koncentration af organiske giftstoffer sammenlignet med kontrolpersoner (Hardell 2008)
- at radiofrekvenser på ledningsnettet ('dirty' electricity eller 'støj') forhøjer blodsukkeret hos elektro-sensitive sukkersyge patienter (Havas 2008)
- signifikante kognitive og neurobiologiske forandringer og ændret centralnervesystem funktion (Landgrebe 2007 og 2008)
- for lav blodgennemstrømning i flere områder af hjernen, åbning af blod-hjerne barrieren, forhøjet antal stress-proteiner i blodet, for lavt indhold af melatonin i urinen og mange andre skader, når de eksponeres for elektromagnetiske felter/stråling (Belpomme, ARTAC 2008)
- autonom nervesystem skader af elektromagnetisk stråling fra en trådløs DECT telefon, med udvikling af påvirket hjerterytme og opregulering af det sympatiske og nedregulering af det parasympatiske nervesystem med en konstant stress-respons i kroppen til følge (Magda Havas et al, Ramazzini Institute 2010)
- statistisk reliable somatiske reaktioner ved eksponering for lavfrekvens EMF, som udelukker psykologiske processer som årsag (McCarty et al Int. J Neurosci. 2011).

McCarty et al understreger, at fp. ikke kan angive, når eksponeringen foregår, dvs. ikke oplever eksponeringen bevidst, selv om kroppen reagerer. Også Havas et al pointerer, at undersøgelser, hvor man spørger el-overfølsomme om et el-apparat er tændt eller slukket, kun siger noget om de syges oplevelser og ikke om deres reelle el-overfølsomhed.

Den psykiatriske forskning som Rubin, Wessley et al er bannerførere for, og som Sundhedsstyrelsen promoverer både i Notat d. 9. oktober 2007 og i breve til EHS-Foreningen, er hermed falsificeret som falsk forskning med negative falske resultater. For Rubin, Wessley et al påstande om, at el-overfølsommes symptomer ikke kan skyldes EMF, grunder sig netop i, at el-overfølsomme ikke altid kan angive, hvornår de bliver udsat for EMF, fordi reaktionen ofte kan være forsinket, men også i at de ikke er undersøgt fysisk relevant.

Den reelle forskning er derimod foretaget på et medicinsk/naturvidenskabeligt grundlag og dokumenterer, at de el-overfølsommes symptomer, verificeret ved biologisk/fysiologiske parametre netop opstår, når de eksponeres for EMF.

Om de el-overfølsomme kan angive, hvornår de bliver eksponeret for EMF eller ej, er således ikke et validt mål for, om de bliver syge af EMF. EHS-Foreningen kræver derfor, at Sundhedsstyrelsen stopper med at henvise til denne inferiøre, ikke-valide psykiatriske falske forskning af bl.a. Rubin, Wessley et al og også tager afstand fra de psykiatere i Danmark, anført af Per Fink, der påstår, at EHS er en såkaldt 'funktionel lidelse', dvs. en psykosomatisk lidelse.

I stedet kræver vi, at sundhedsmyndighederne anerkender, at den monstrøse elektromagnetiske stråling, som ligger tykt over Danmark og bestråler hele befolkningen, er dokumenteret genotoksisk og skader befolkningens – og ikke mindst de opvoksende generationers helbred – ikke kun med kræft, men også med sterilitet, kromosom- og DNA-skader, hjerneskader, ADHD hos børn, samt el-overfølsomhed og el-overfølsomhedssymptomer som smerter, svimmelhed, kognitive forstyrrelser, søvnforstyrrelser, stress og depression. De, der allerede er svært el-overfølsomme, lever rædselsfulde liv uden tilgængelighed til samfundet.

På denne yderst alvorlige baggrund kræver EHS Foreningen af El-overfølsomme, at de danske sundhedsmyndigheders misinformationer og fortielser ophører, og at de ansvarlige ministerier implementerer forsigtighedsprincippet i Danmark samt omgående foretager en korrekt risikovurdering af lavfrekvente og radiofrekvent baserede elektromagnetiske felter som lovbefalet af EU og med baggrund i WHO's opgradering af kræftfaren og Europa-Parlamentets samt Europarådets henstillinger anbefaler, at regeringen

Generelt:

- nedsætter grænseværdien for radiofrekvent elektromagnetisk stråling til 0,6 v/m samt 0,2 v/m for langtidspåvirkning.
- ændrer budskabet på ministeriernes hjemmesider til, at der er evidens for negative effekter for sundheden. Teleoperatørerne formidler budskabet om no-risk til kunderne for at overbevise dem om mobiltelefonernes sikkerhed.
- udformer oplysningskampagner og informationsmateriale, herunder på ministeriernes hjemmesider om de potentielle sundhedsfarer ved radiofrekvente og lavfrekvente elektromagnetiske felter rettet især mod gravide kvinder, småbørnsforældre, børn,

teenagere og unge i den fødedygtige alder. Herunder information, der ikke er til at misforstå, som advarer mod brug af mobile apparater til unge under 14 år

- forbyder WiFi i skoler, børnehaver, vuggestuer, hospitaler, plejehjem og andre institutioner for sårbare personer og nedlægger WiFi i alle uddannelsesinstitutioner til fordel for ledningsbaseret internet
- forbyder WiFi, der aktiveres pr. default i routere, som installeres i private hjem; installering af WiFi må foretages af forbrugere ved en frivillig og aktiv handling
- påbyder, at der på alle WiFi routere installeres en afbryder kombineret med en lyskontrollampe på alle trådløse netværk (WiFi, WiMax, DECT, etc.), og anbefaler, at alle WiFi skal slukkes om natten, selv når de ikke bruges
- mærker alle apparater, der udsender radiofrekvenser, samt angiver deres udståede effekt. Flere og flere apparater udover trådløse mobile apparater, bruger denne teknologi i dag, og forældre køber disse 'smarte apparater' uden at vide det
- forbyder alle DECT telefoner, der udsender radiobølger på standby
- påbyder el-, vand- og varmforsyning at gå tilbage til ikke-fjernaflæsning eller benytte kabelført fjernaflæsning.
- forbyder opsætning af mobilmastesendere tæt på boligområder, børneinstitutioner, skoler, hospitaler, plejehjem og andre institutioner for sårbare grupper.

I forhold til el-overfølsomme borgere:

- anerkender el-overfølsomhed som en fysisk sygdom bl.a. i centralnervesystemet forårsaget af eksponering for lavfrekvente og radiofrekvent baserede elektromagnetiske felter
- anerkender de el-overfølsomme borgere som funktionshandikappede, så de kan opnå tilstrækkelig beskyttelse og lige muligheder ifølge FN's handicapkonvention
- etablerer strålings-frie zoner for el-overfølsomme i offentlige transportmidler og institutioner, samt ikke mindst strålings-frie boligområder.
- udformer retningslinjer for og etablerer el-afskærmede undersøgelses- og behandlingsrum på offentlige hospitaler
- oplyser danske læger om, at adfærdsforstyrrelser hos børn og såkaldte 'funktionelle lidelser', hvor patienter lider af symptomer som søvnforstyrrelser, stress og depressioner, kan forårsages af elektromagnetiske felter.

Disse forholdsregler er hverken formynderiske eller komplicerede. De fleste af de nævnte foranstaltninger kræver ikke lovmæssige ændringer og kan omgående sættes i værk:

- ændring af hjemmesiderne kan foretages umiddelbart
- oplysningskampagnen, som skal være radikalt anderledes både i indhold og form fra det, der er blevet oplyst før WHO's vedtagelse, udgør en simpel administrativ procedure
- tilvejebringelse af kablet Internet adgang i hjem, kræver ikke egentlig lovgivning. De udgør ikke nogen signifikant forhindring for industrien eller handel. Teknologierne eksisterer allerede
- at fjerne WiFi på uddannelsesinstitutioner kan besluttes ved et simpelt cirkulære
- nedlæggelse af WiFi i skoler, børneinstitutioner, på hospitaler og plejehjem og andre institutioner for svage medborgere kan omgående sættes i værk af kommuner og regioner efter et påbud
- el-overfølsomhed kan umiddelbart anerkendes som en fysisk sygdom forårsaget af elektromagnetiske felter. Sundhedsmyndighederne behøver ikke vente på WHO's anerkendelse i ICD-11, da de enkelte lande suverænt kan anerkende sygdomme
- el-overfølsomme borgere kan umiddelbart anerkendes som funktionshandikappede, Europa-Parlamentet har anbefalet det, og Europarådet bakker op. Det kræver en simpel henvendelse til de sociale myndigheder herom. At tøve med at anerkende de el-overfølsomme som funktionshandikappede er på kollisionskurs med FN's handicapkonvention, som Danmark har tiltrådt.
- el-overfølsomme har krav på at have tilgængelighed til samfundet, og strålingsfri områder kan umiddelbart etableres i offentlige transportmidler, i offentlige bygninger samt på hospitaler
- oplysning om el-overfølsomhed, sygdommens symptomer, ætiologi og patofysiologi kan umiddelbart oplyses til praktiserende læger, arbejds- og miljømedicinere, neurologer, toksikologer, otologer og andre speciallæger.

Beskyttelse af befolkningen er de offentlige myndigheders pligt, som ikke kan uddelegeres til andre. WHO's beslutning, som er forbundet med forsigtighedsprincippet, kræver øjeblikkelig handling, hvor ikke-handlen er i modsætning til jeres ansvar.

Vi regner med øjeblikkelig handling fra jeres side.

Venlig hilsen

EHS Foreningen af el-overfølsomme – www.ehsf.dk